

Behalve de aanduiding, welke geneesmiddelen in de Ed. IV der Pharmacopee vermeld zijn, vindt men achter de geneesmiddelen ook opgegeven, of zij voorkomen op de lijst van de Conferentie voor de unificatie van de samenstelling der sterkwerkende geneesmiddelen, of zij uitsluitend dan wel in hoofdzaak in Nederlandsch-Indië in gebruik zijn, of zij deel uitmaken van het Rotterdamsche Supplement der Pharmacopee Ed. III en tenslotte, van welke een recept in de *Formulae Medicamentorum Nederlandicum* voorkomt.

Bovendien bevat het boekje nog een lijst van synonyma. Deze zou in de toekomst eenige uitbreiding kunnen ondergaan door toevoeging van de chemische namen der voornaamste gepatenteerde middelen. Het is toch bovenal wenschelijk, dat de arts wete, *wat* hij voorschrijft, en de gebruikelijke handels- of patentnamen, hoe veelbelovend zij overigens ook mogen klinken, verschaffen daaromtrent gewoonlijk geen licht.

VAN LEERSUM.

BRIEFWISSELING.

INTERNATIONALE CONFERENTIE TOT BESTRIJDING
DER TUBERCULOSE.

Philadelphia 23—26 September 1908.

Washington, Maandag 28 September 1908.

Geachte Gérant,

Nu de tuberculose-conferentie afgelopen is en ik, na het ondergaan van een 25-tal speeches op de openingszitting, hedenmorgen, van het tuberculose-congres, een oogenblik rustig in mijn hotel zit, wil ik daarvan gebruik maken om mijn belofte aan u gestand te doen.

Vooraf een enkel woord om de lezers van het *Tijdschrift* op de hoogte te brengen.

Verleden week, van Woensdag tot en met Zaterdag, had in Philadelphia de conferentie plaats van de internationale vereeniging tot bestrijding der tuberculose! Dit is de jaarlijksche bijeenkomst van de afgevaardigden der nationale vereenigingen tot bestrijding der tuberculose in de verschillende landen van Europa en Amerika.

Iedere nationale vereeniging mag ten hoogste twee afgevaardigden zenden. Dezen tezamen bespreken de maatregelen, die tegen de tuberculose genomen dienen te worden, geven in het algemeen de groote lijnen aan, en vergelijken de uitkomsten die in het afgelopen jaar in verschillende landen bereikt zijn.

Zooveel mogelijk worden telkens dezelfde afgevaardigden gezonden. Het gevolg is, dat dezen elkaar goed kennen en dat deze conferentie een min of meer intiem karakter draagt.

Dit jaar heeft zij plaats gevonden in Amerika, omdat hier in het einde

van September en begin van October het driejaarlijksche tuberculose-congres zou zijn, in Washington. Dit laatste dan is zooeven, onder voorzitterschap van den Staatssecretaris van financiën, mr. CORTELYOU, in tegenwoordigheid van een overgroot publiek, geopend en zal de geheele week duren. Ik wil u in dezen brief een en ander mededeelen over de conferentie.

Deze is buitengewoon van stapel geloopt. Er is, niettegenstaande de drukkende hitte, hard gewerkt.

Donderdag was bestemd aan huishoudelijke zaken, Vrijdag en Zaterdag werd er van 9—12 $\frac{1}{2}$ en 2—5 vergaderd, terwijl bovendien drie avonden gewijd waren aan „lectures” van PANNWITZ, WILLIAMS en CALMETTE.

Het bestuur der conferentie is van 5 op 20 leden gebracht. Voor Nederland werd daarin, voor den tijd van 3 jaar, PIJNAPPEL gekozen.

Onder de vele behandelde punten zijn er enkele, die van groot belang zijn.

De conferentie staat in het teeken der „besmettelijkheid”. Als Nederlander, met de herinnering aan de algemeene vergadering onzer Maatschappij te Groningen, heeft mij dit weer opnieuw getroffen. De grondslag van alle besprekingen, beschouwingen, voorstellen, maatregelen enz. is deze: *tuberculose is een besmettelijke ziekte.*

Daarover is niet meer gediscussieerd.

Het ging er alleen over hoe, met dit beginsel, de strijd moet gevoerd worden.

LEUBE verklaarde zich sterk voor: isoleering der gevorderde gevallen van tuberculose in speciale ziekenhuizen, of, als dat niet gaat om finantieele of andere redenen, in afzonderlijke gedeelten der plaatselijke ziekenhuizen.

Dit standpunt werd door de meesten ingenomen. PHILIP uit Edinburgh, vertelde hoe het consultatie-bureau daar ter plaatse uit de ingeschreven patiënten diegenen uitzoekt, die geïsoleerd moeten worden. Er waren voorstanders van gedwongen isolatie van onvermogene tuberculoselijders, die niet voldoende waarborg konden geven voor bescherming der huisgenooten; er waren anderen, die niet zoover wilden gaan, maar de patiënten wilden vrijlaten.

Toen stond ROBERT KOCH op. De voorzitter, die zich tegenover allen streng hield aan den tijd van 10 minuten, welke aan de sprekers was toegestaan, gaf aan KOCH onbepaalde beschikking over den tijd als zijnde „the only man in the world”, die daarop recht had.

Men weet, dat KOCH, o. a. in zijn NOBEL-rede, zich vroeger als een sterk voorstander van isoleering der lijdens aan open tuberculose heeft doen kennen. Hij heeft ditmaal verklaard er een weinig anders over te denken en wel is hij daartoe gekomen door een ervaring, die hij in het afgelopen jaar opgedaan heeft in een land waar veel lepra heerschte.

In Noorwegen is de lepra, eenvoudig door het isoleeren der lepreuzen, tot een minimum teruggebracht en verwacht men binnen niet te langen tijd met dit systeem die ziekte daar uitgeroeid te hebben. In zijn NOBEL-rede heeft KOCH daar ook op gewezen. Zoo meende hij dat ook op den duur tuberculose afdoende kon bestreden worden.

Verleden jaar evenwel is KOCH in een land geweest (hij noemde het niet), waar men sedert 40 jaar de besmettelijke lepralijders isoleert en waar het aantal lepreuzen niettegenstaande dat onveranderd gebleven is.

Hoe komt dit nu?

KOCH stelt zich dat als volgt voor: Lepra verloopt langzaam. De patiënt kan het een tijd lang hebben, zonder er last van te hebben; ook kan een lepralijder zeer goed langen tijd zijn kwaal geheim houden. Wordt de patiënt daarna geïsoleerd, dan heeft hij ruimschoots gelegenheid gehad om intussen de ziektekiem te verspreiden.

KOCH schat, dat gemiddeld de duur der ziekte, vóórdat de patiënten geïsoleerd werden, *minstens* 1 jaar was. Iets dergelijks vreest KOCH nu ook ten opzichte van de tuberculose.

Alle patiënten, *direct*, zoodra zij tuberculose hebben, te isoleeren, gaat niet! Een *kort* verblijf in een sanatorium, bijv. 3 maanden, acht KOCH absoluut onvoldoende om behoorlijke resultaten te bereiken. Wil men met isoleering iets bereiken, dan zou men *alle* gevallen moeten isoleeren zoolang zij eenige kans voor besmetting opleveren; KOCH begrijpt dat dit niet kan, maar tevens dat men toch in deze richting moet doen wat mogelijk is.

Isoleering in ziekenhuizen (speciale of niet speciale) zal volgens hem wel zeer beperkt blijven; men streve daarom vooral naar isoleering der lijders in hun woningen. Dit principe wenscht hij zooveel mogelijk doorgevoerd te zien.

De meesten der afgevaardigden zijn het met deze conclusie, voor zoover het onvermogenen betreft, niet eens. Vooral de 78-jarige dr. JACOBI uit New-York noemde die, met allen eerbied voor KOCH, absurd.

In New-York zijn 200000 huisgezinnen, wier leden samen op één kamertje wonen. Hoe zal men daar het isoleersysteem van KOCH doorvoeren? Voor dezulken helpt alleen behoorlijk, en liefst gedwongen isoleering in een ziekenhuis. FLICK (directeur van het PHIPPS Institute in Philadelphia) beveelt vooral aan: isoleering in ziekenhuizen in de centra der steden zelve. Op die wijze werkt bijv. het PHIPPS Institute, en met uiterst veel succes.

Ik heb, met mijn reisgenoot, BIERENS DE HAAN, dit instituut bezocht. Het ligt in een der armste centra van Philadelphia, werkt als consultatiebureau, tuberculoseziekenhuis, wetenschappelijk centrum voor onderzoekingen uitsluitend over tuberculose en is een voorbeeld van wat door deze wijze van werken bereikt kan worden. Vóór 3 jaren (den leeftijd van het instituut) was de sterfte in die buurt 4 op 1000. Nu, onder invloed van het instituut, door de „éducation populaire”, de verbetering der woningtoestanden, enz. is de sterfte daar gedaald tot 4 op 10.000 (deze cijfers komen mij wel overdreven voor; ik geef ze zooals ik ze hoorde).

Hiermede kom ik op het tweede punt, dat op de conferentie door CALMETTE is ingeleid: de „éducation populaire antituberculeuse”! CALMETTE beveelt vooral aan het aanstellen van „moniteurs d'hygiène”; ik weet daar geen betere omschrijving van dan: politieagenten voor de gezondheid, mannen uit het volk, die opgeleid worden tot verbreiders van kennis over gezondheidsleer, tot ambtenaren, die het volk helpen in het ten uitvoer brengen van allerlei hygiënische maatregelen.

Antituberculeuse volksopvoeding dient verder bevorderd te worden door middel van de school, het leger, voordrachten, enz.

Een ernstig woord is hierbij gewijd aan de sanatoria. CALMETTE acht het verblijf in een sanatorium als *het* krachtigste opvoedingsmiddel. Als zoodanig alleen reeds zijn zij onmisbaar. Voor isoleering of genezing van tuberculeuzen hebben zij alleen waarde, als het verblijf er lang is.

Op voorstel van een commissie, indertijd door de internationale vereeniging aangewezen en daartoe bijeengekomen te Brussel in Juli 1908, is een ontwerp aangenomen van de minimumeischen, waaraan een volkssanatorium moet voldoen. De Hollandsche sanatoria beantwoorden daaraan ruim!

Op voorstel van LANDOUZY, ondersteund door PANNWITZ, is dezelfde commissie (met recht van coaptatie) herbenoemd tot onderzoek van het sanatoriumvraagstuk in het algemeen.

Ook is, naar aanleiding van een mededeeling van prof. HEYMANS uit Gent over tuberculeuze besmetting veroorzaakt door het drinken van melk, een commissie benoemd tot het uitbrengen van een rapport over de beteekenis, frequentie enz. der besmetting van den mensch met bovine en humane tuberkelbacillen. In deze commissie, waarin o. a. KOCH, HEYMANS, ARLOING en WEICHELBAUM zitten, is voor Nederland benoemd prof. SPRONCK.

ARLOING heeft twee punten ter sprake gebracht, die ik nog even vermelden wil: Hij heeft in Lyon door een bezadigden, niet te jeugdigen geneesheer een enquête laten houden over het voorkomen van tuberculose bij prostituées. Dezen werden daarbij verdeeld in twee klassen, die welke in bordeelen, en die welke op kamers woonden.

Van een paar honderd der eerste groep had geen enkele tuberculose; van 300 der laatste slechts 7 pCt. Meisjes van denzelfden leeftijd en uit dezelfde standen der maatschappij, die in fabrieken werkten, hadden een zeer hoog cijfer. ARLOING schrijft dit toe aan de betere sociale omstandigheden, waaronder de prostituées leven (zij voeden zich goed, wonen beter, sloven zich niet af met werken enz). Hij wil er *niet* de slotsom uit trekken, dat het aanbeveling verdient voor jonge meisjes om prostituée te worden.

ARLOING heeft er verder op gewezen, dat voor de bestrijding der tuberculose een uitbreiding van de werkzaamheid der dispensaires gewenscht is, in dien zin, dat nog meer in de woningen der patiënten zelf gedaan moet worden, vooral door den huisarts.

Ik heb met een enkel woord medegedeeld, hoe door Het Groene en Witte Kruis de bestrijding der tuberculose ten plattelande in Nederland wordt ter hand genomen. In menig land zit men met dit vraagstuk nog in de maag.

De verdere besprekingen betroffen allerlei onderdeelen, die ik u besparen wil. Alleen nog dit:

Er zijn twee gouden médaille's uitgekeerd, ditmaal aan niet-geneeskundigen, nml.: aan ALTHOFF in Weenen en PHIPPS in Philadelphia.

Een zilveren medaille werd toegekend aan LANDOUZY, WILLIAMS, B. FRAENKEL en CONI (Buenos-Ayres).

De volgende conferentie zal plaats vinden in Zweden, die van 1910 in Brussel. Voor 1911 is een uitnoodiging aan het *congres* gedaan door den Italiaanschen afgevaardigde om het dat jaar te doen plaats hebben in Rome „the capital of the world”. Gaat dit door, dan zal de conferentie ook wel daar gehouden worden.

Vraagt gij wat mijn eindindruk is, dan moet ik antwoorden, dat er veel gedaan is, dat belangrijke vraagstukken behandeld zijn en dat er alle reden is te verwachten dat de ingestelde commissie's over een paar jaar met degelijke rapporten zullen voor den dag komen.

Maar: het komt mij voor dat de conferenties te snel op elkaar volgen.

Het is niet mogelijk ieder jaar voldoende stof en voldoende nieuwe gegevens te hebben om elkaar iets belangrijks of nieuws mede te deelen. Het gevolg is, dat er telkens veel, reeds lang bekende, zaken herhaald worden of dat men gaat strijden over onderdeelen. Het eerste is veel vervelender maar schaadt niet en wordt tenslotte alleen door de afgevaardigden zelf geleden. Het laatste echter schaadt wel: het publiek nl., dat niet te oordeelen, niet te onderscheiden weet, ziet alleen dat er meningsverschil is, en dit maakt weifelenden tot tegenstanders en versterkt degenen, die reeds tegenstanders waren, in hun meening.

Ik ben niet de eenige, die er zoo over denkt. Bij anderen meende ik ook een zekere vermoeidheid te bespeuren en een zeker verlangen om nu eens een paar jaar rustig door te werken en af te wachten, wat het resultaat is der besproken en nieuw ingevoerde maatregelen. Er is sprake van in 1909 in Zweden reeds in Juli bij elkaar te komen. Ik vind dat beslist te vroeg.

Tenslotte een enkel woord over de ontvangst: Die is, in één woord, Amerikaansch, d. w. z. wij zien veel, snel en kort. Zaterdag bijv. was mijn dag als volgt ingedeeld: 9—12½ vergadering, 12½—2 bezoek aan een medico-surgical college (geheel in marmer), staande lunch aldaar, 2—4 vergadering, 4—5 bezoek aan PHIPPS Institute, 5—7½ bezoek aan WIDENER'S Memorial (een Krüppelheim, voor kinderen, gesticht door mrs. and mrs. WIDENER, met zeer groote luxe ingericht, liggend in een prachtig park op de grens van de stad), staande supper aldaar; daarop snel terug, 8—9½ lezing van CALMETTE, en tot slot bezoek aan een sportgebouw, waar om prijzen gebokst werd. Hier was voor ons door een geneesheer uit Philadelphia een loge gehuurd, en zaten een aantal van ons, waaronder ik DENIJS, SCHRÖTTER, BARTEL e. a. zag, tot laat in den nacht te kijken naar het interessante schouwspel van een paar bijna geheel naakte mannen, die elkaar met de vuisten bewerkten en trachtten buiten gevecht te stellen. Men moet het geloei en gebrul der Amerikanen gehoord hebben om zich een voorstelling te kunnen maken van de opwinding, waarin zij bij deze vertooning geraken.

Toen het publiek weg was, werd voor „the medical foreign professors” een extra-opvoering gegeven, waarbij de kunst van boksen verklaard en gedemonstreerd werd. Dat wij laat thuiskwamen en braaf moe waren is overbodig te vermelden. Hierbij zal ik de beschrijving der feestelijkheden laten, gedachtig aan uw verzoek.

Daarmede werd de conferentie besloten.

Als ik gelegenheid en tijd heb, meld ik u nog wat van het congres.

Nu ga ik naar een lecture van den Rus WLADIMIROFF over „the biology of the tuberkelbacillus”.

Gelukkig is het wat gaan regenen. De drukkende, benauwende hitte was inderdaad ook voor den Amerikaan ondragelijk.

Met collegiale groeten, ook van mijn reisvriend BIERENS DE HAAN.

t. t.

R. DE JOSSELIN DE JONG.